

Finansal Refah: Finansal Yönetim Sürecinden Duyulan Tatmin, Finansal Davranışlar İle Öz-saygı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

- Prof. Dr. Emine GÖNEN*
- Doç. Dr. Emine ÖZMETE*

Özet

Bu araştırma bireylerin finansal yönetim ve finansal durumlarından duydukları tatmin, finansal davranışlar, kredi ve risk yönetimi süreçleri ile öz-saygı düzeylerini belirlemek; finansal yönetim sürecinden duyulan tatmin, finansal davranışlar ile öz-saygı arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek amacı ile planlanmış ve yürütülmüştür. Araştırma sonucunda bireylerin yaşam düzeyi, tasarruf edebilme, borçları ödeyebilme, varlık düzeyi gibi finansal yönetim sürecine ilişkin birçok konudan duydukları tatminin çok yüksek olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca öz-saygı düzeyi ile finansal yönetim süreci ve finansal durumdan duyulan tatmin, finansal davranışlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Finansal yönetim, finansal davranışlar, finansal refah, öz-saygı.

Abstract

This study has been planned and carried out in order to determine satisfaction of financial management and financial situation, financial behaviours, credit and risk management, self-esteem and, relationship between satisfaction of financial management and financial situation, financial behaviours and self-esteem. In the result of research; it has been determined that the satisfied of some topics related to financial management such as, living level, saving, debt payment, wealth level are not high. It is find to there are positive relationship between satisfaction of financial management and financial situation, financial behaviours and self-esteem.

Key Words: Financial management, financial behaviour, financial well-being, self-esteem.

*Ankara Üniversitesi, Ev Ekonomisi Yüksekokulu, Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü.

1. Giriş

Finansal yönetim, finansal amaçlara ulaşmak için uzun vadeli finansal planlar geliştirme ve uygulama sürecidir. Finansal yönetim süreci, bireylerin finansal faaliyetler ile ilgili değerlerini gözden geçirmeleri ile başlar.

Bu değerler, finansal amaçlar ve kararlar için destek ve esas oluşturur. Finansal amaçlar değerlere uygun olmalı ve açıkça belirlenmelidir. Finansal amaçların belirlenmesi, finansal açıdan nerede bulunduğu ve gelecekte nerede olunmak istendiğini görebilmek için önemlidir. Finansal yönetim, genel ekonomi hakkında güvenilir ve bilinçli tahminler yapılmasını gerektirir. Bu doğru tahminler aileler ya da bireylere finansal olanaklar sağlayabilir. Ayrıca finansal yönetim, akılcı ve tutarlı ekonomik faaliyet planlarının önceden yapılmasını, finansal amaçlara ulaşabilmek için mevcut kaynakların dikkate alınmasını içerir (Gönen ve Özgen 2001).

Finansal yönetim sürecinde bireylerin ekonomik durumlarını iyi bir şekilde değerlendirebilmeleri ve yönlendirebilmeleri; yaşamda bazı sorumluluk ve zorluklar ile başarılı bir mücadeleye olanak sağlayarak, yaşamdan duyulan tatmini arttırmaktadır. Finansal davranışlar gelir, tasarruf ve borçlanma olanakları ile tüketim eğilimi ve kalıplarının oluşmasında belirleyici olmaktadır. Yaşam kalitesinin yükselmesi için paranın bugün ve gelecek için planlanması, tüketim ve tasarruf arasında başarılı bir dengenin kurulması kaçınılmazdır (O'Neill 2002).

Bireylerin çoğu finansal yönetim sürecinde deneme yanılma yolu ile finansal davranış modeli geliştirirler. Bunun yanı sıra finansal davranışların ve tüketim eğilimlerinin sosyal öğrenme teorisine (sosyalizasyon) göre çocukluk ve gençlik döneminde ailede kazanıldığı ve öğrenilmiş davranışlar olduğu belirtilmektedir. Çocuklukta kazanılan bu deneyimler gençlik ve yetişkinlikteki finansal davranış modellerini de belirlemektedir.

Hira (1997), çocuklar ya da gençlerin paraya ilişkin değerlerini ailelerinden dolayı ya da doğrudan aldıkları mesajlar ile öğrendiklerini, finansal inanç ve tutumların gelişmesinde anne-babaların, gençlik döneminde ise arkadaşların ve yaşadıkları deneyimlerin etkili olduğunu, çocuklukta ya da gençlik döneminde öğrenilmiş bu davranışların, gelecekte tasarruf ve ya-

tırım, kredi, risk ve para yönetimi gibi finansal davranışları şekillendirdiğini belirtmektedir.

Başarılı bir finansal yönetim süreci ve ekonomik açıdan geleceği güvence altına alma; bireysel istek ve ihtiyaçları belirleme, kaynakların tahsisi, tasarrufların yatırıma dönüştürülmesi işlemlerini içermektedir. Tasarruf, bireylerin geliri ile harcamaları arasında gelirden yana olan fark olarak tanımlanmaktadır. Gelirlerinin tümünü tüketmeyen ailelerin bir süre sonra yaşam standardını iyileştirebilecekleri bir gerçektir. Finansal yönetim sürecinde kısa ve uzun vadeli finansal amaçlara göre tasarruf yapılarak elde edilen birikim, mevcut ekonomik kaynaklara eklendiğinde büyük birikimleri oluşturabilmektedir. Yatırım ise bireylerin tüketimlerini azaltarak tasarruf yolu ile varlıklarını arttırmaları olarak tanımlanmaktadır (Morgan ve Duncan 1980, Davis ve Schumm 1987).

Bir tüketim birimi olan ailenin tasarruf ve yatırım yapabilme durumu refah düzeyi ile yakından ilişkilidir. Aileler ekonomik kaynaklarını etkili bir şekilde yöneterek yaşam kalitesi ve yaşam standardını yükseltebilirler. Bu süreç kaynakların tasarruf ve yatırımlar için değerlendirilmesini, tasarruf planlarının güçlendirilmesini, ailelerde başarılı finansal yönetime ilişkin motivasyon oluşturulmasını, profesyonel ekonomi danışmanlarının önerilerinin dikkate alınmasını içermektedir. Ekonomistler, bireylerin;

-Beklenmedik olaylara karşı hazırlıklı olmak,

-Daha büyük yatırımlar için riske karşı korunmak,

-Gelirin azalacağı durumlarda kullanabilmek ve

-Bağımsızlık, güç duygusundan hoşlanıldığı için tasarruf ettiklerini açıklamaktadırlar (Moven 1987).

Finansal yönetimin önemli boyutlarından biri de kredi ve kredi kartı kullanımınıdır. Bireylerin daha sonra gerçekleştirebilecek isteklerini bugün elde edebilme arzusu kredi kartının bilinçsiz kullanımına neden olabilmektedir. Ekonomik amaçlarını karıştıran bu bireylerin iflas etme düzeyi gün geçtikçe artmaktadır (Gönen ve Özgen 2001). Kredi kartı, geliri sınırlı bireylerin arzu ettikleri tüketim ürünlerine erişmelerini kolaylaştıran bir araçtır. "Şimdi al, sonra öde" düşüncesi ile kredi kartı tüketiciler arasında çoğunlukla tercih edilmektedir. Bireylerin beklentilerinin ve isteklerinin çok artması, düşünce ve fikirler gibi subjektif nesnelere çok objektif olan tüketim ürünlerine yönelmiş

olmaları bunun nedenleri olarak açıklanabilir (Make-la, Punjavat ve Olson 1993, Sangsutiseree ve Lown 1994). Sangsutiseree ve Lown(1994) Tayland'da kredi kartı sahiplerinin kredi kartı kavramı hakkında bilgi sahibi olmadıklarını, kredi kartlarını seçerken grup normlarından ve toplumdan etkilendiklerini, kredi kartı almak için başvurduklarında bilinçli seçim yapabilmek için yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirlemişlerdir.

Finansal yönetime ilişkin bazı araştırmalarda bireylerin kişilik özelliklerinin, kendileri ile ilgili algılarının ve düşüncelerinin finansal davranış ve tutumları etkilediği açıklanmaktadır. Bireyin kendi ile ilgili düşüncelerinin diğer bir deyişle öz-saygının inanç ve davranışları yönlendirdiği, bu nedenle de finansal kararlarda etkili olduğu belirtilmektedir (Hira ve Mugenda 1999). Öz-saygı bireyin tatmin olma düzeyi, ilgileri, inançları, değerleri, kararları ve kendini kabullenme gibi duygu ve düşünceleri içermektedir. Öz-saygı, birey için öz-güveni yansıtan önemli bir değer olarak kabul edilmektedir (Rosenberg 1965). Bireylerin finansal durumlarından tatmin olabilmeleri için yüksek gelire sahip olmaları gerektiği, finansal durumdan duyulan tatminin daha çok öz-saygı gibi psikolojik faktörler ile ilişkili olduğu, öz-saygı ile yaşam tatmini arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu, finansal yönetimden duyulan tatminin yaşam tatmininin önemli bir belirleyicisi olduğu yapılan araştırmalar ile ortaya konulmuştur. Beek(1988) para ile öz-saygı arasındaki ilişkiyi belirlemek amacı ile yürüttüğü araştırmada, paranın bireyler için güç, başarı, saygı ve refah anlamına geldiğini ve parayı kendilerini geliştiren ve varlık sahibi yapan bir araç olarak algıladıklarını saptamıştır.

Bu araştırma bireylerin finansal yönetim süreci ve finansal durumdan duydukları tatmin, finansal davranışlar, kredi ve risk yönetimi süreçleri ile öz-saygı düzeylerini belirlemek; finansal yönetim süreci ve finansal durumdan duyulan tatmin, finansal davranışlar ile öz-saygı arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek amacı ile planlanmış ve yürütülmüştür.

2. Materyal ve yöntem

Araştırma materyalini Ankara'da Devlet Üniversitelerinde (Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi) çalışan ve üniversitenin bilgi işlem merkezine bir e-

posta adresi olarak kayıtlı olan akademik personel oluşturmaktadır. Üniversite Rektörlüklerinden alınan resmi izin doğrultusunda araştırma verilerinin elde edilmesi için hazırlanan anket formu bilgi işlem merkezleri tarafından kayıtlı akademik personele e-posta yolu ile gönderilmiş, geriye dönen 273 anket değerlendirilmeye alınmıştır.

Anket formu konu ile ilgili kaynaklardan ve daha önce yapılmış bazı araştırmalardan yararlanılarak üç bölüm halinde oluşturulmuştur.

Birinci bölüm, araştırma kapsamına alınan bireyleri tanıtıcı bilgileri ortaya koymayı amaçlayan soruları içermektedir. İkinci bölümde finansal yönetim başlığı altında bireylerin finansal yönetim süreci ve finansal durumdan duydukları tatmin, finansal davranışları 5 düzeyli Likert tipi ölçekler (5.Kesinlikle katılıyorum, 4.Katılıyorum, 3.Kararsızım, 2.Katılmıyorum, 1.Kesinlikle katılmıyorum) ile irdelenmiştir. Ayrıca bu bölümde kredi ve risk yönetimine ilişkin davranışları belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır. Üçüncü bölümde, bireylerin öz-saygı düzeylerini belirlemek amacı ile 5.Kesinlikle katılıyorum, 4.Katılıyorum, 3.Kararsızım, 2.Katılmıyorum, 1.Kesinlikle katılmıyorum şeklinde beş düzeyli Likert tipi bir skala kullanılmıştır.

Microsoft word 2001 versiyonunda hazırlanan anket formu ASP(Active Server Page) programına aktarılmış, anket sonuna "gönder" seçeneği eklenmiştir. Anket formu bir servis sağlayıcıdan alınan bilgi yeri ve adresinden (<http://www.....>) Ocak-Kasım 2005 tarihleri arasında yayınlanmış, anketler deneklere bu adres linki verilerek gönderilmiştir.

Anket internet ortamında her soru için mevcut seçeneklerden biri tıklanarak doldurulduktan sonra "gönder" seçeneği ile sonuçların belirtilen internet adresine geri dönmesi sağlanmıştır. Elde edilen veriler Microsoft Excel programına aktarılarak, internet ortamından alınmış ve SPSS 13.0 Paket yazılım programından yararlanılarak oluşturulan veri tabanında toplanmıştır.

Geriye dönen 273 anket değerlendirmeye alınmış, anket formunun güvenilirliğini ortaya koyabilmek için iç tutarlılık katsayısı olan Cronbach Alpha hesaplanmıştır. Her ölçek için bulunan Cronbach Alpha değeri aşağıda gösterilmiştir:

Ölçek	Cronbach Alpha Değeri
Finansal yönetim süreci ve finansal durumdan duyulan tatmin	0.91
Finansal davranışlar	0.80
Öz-saygı	0.78

Elde edilen bu değerlere göre araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirliğinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamına alınan bireylerin cinsiyeti, yaşı, evlilik durumu, ailedeki birey sayısı, eğitim düzeyi ile kredi ve risk yönetimi süreçlerine ilişkin davranışların frekans dağılımları incelenmiştir. Bireylerin finansal yönetim süreci ve finansal durumdan duydukları tatmin, finansal davranışlar ile öz-saygı düzeylerinin cinsiyete ve yaş değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği t-testi kullanılarak incelenmiştir. Ayrıca finansal yönetim süreci ve finansal durumdan duydukları tatmin, finansal davranışlar ile öz-saygı arasındaki ilişki pearson korelasyon analizi ile araştırılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Bireyleri tanıttıcı bilgiler

Araştırma kapsamına alınan bireylerin yarısından fazlası kadın (%53.0), yarısına yakını erkektir(%47.0). Yaşları 23-69 arasında değişmekte olup, ortalama 37.13 ± 0.57 yaşındadırlar. 35 ve daha küçük yaş grubunda olan bireylerin oranı %52.0'dır. Bireylerin çoğu bekarıdır(%70.7). Ailelerindeki birey sayısı 1-7 arasında değişmekte olup, ortalama birey sayısı 3.09 ± 0.06 dir. Bireyler çoğunlukla yüksek okul ya da fakülte mezunudur (%73.6).Yüksek lisans (%22.3) ya da doktora mezunu olanların oranı ise daha düşüktür.

3.2. Finansal yönetim

Bu bölüm; "finansal yönetim süreci ve finansal durumdan duyulan tatmin", "finansal davranışlar", "kredi yönetimi", "risk yönetimi", "öz-saygı", "finansal yönetim süreci ve finansal durumdan duyulan tatmin, finansal davranışlar ile öz-saygı arasındaki ilişki" başlıkları altında incelenmiş elde edilen bulgular cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre yorumlanmıştır.

3.2.1.Finansal yönetim süreci ve finansal durumdan duyulan tatmin

Araştırma kapsamına alınan bireyler finansal yönetim sürecinde, en çok borçlarını geri ödeyebilme durumlarından (%42.1), yaşam düzeylerinden (%41.8) ve acil harcamaları karşılayabilme yeteneklerinden (%41.0) tatmin duymaktadırlar. Gerçekte bu finansal konulardan duyulan tatmin düzeyinin oransal açıdan çok yüksek olmadığı da anlaşılmaktadır. Bireylerin %35.9'u tasarruf edebilme düzeylerini çok tatmin edici olarak değerlendirmektedirler. Bireylerin yaklaşık üçte biri doğru finansal kararlar verebilme (%33.3) ve borçsuz kalabilme yeteneklerini (%31.9), para ile ilgili konularda tartışabilme isteklerini (%30.0) tatmin edici bulmaktadırlar. Varlıklarının düzeyini hiç tatmin edici değil şeklinde değerlendirenlerin oranı ise %46.52'dir. Ayrıca para yönetimine ilişkin uygulamalar (%39.9), tasarruf edebilme düzeyi (%38.5), yaşam düzeyi (%35.5) hiç tatmin edici bulunmayan konular arasındadır. Bireyler uzun vadeli ekonomik amaçlara ulaşabilme durumlarını da (%36.6) tatmin edici bulmamaktadırlar (Çizelge 1).

Cinsiyet değişkenine göre, finansal yönetim sürecinde kadınlar yaşam düzeylerini erkeklere kıyasla daha tatmin edici bulmaktadırlar ($p < 0.05$). Finansal yönetime ilişkin diğer konulardan duyulan tatmin düzeyi cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0.05$). Ayrıca yaş değişkeninin de finansal yönetim süreci ve finansal durumdan duyulan tatmini etkilemediği belirlenmiştir ($p > 0.05$) (Çizelge 2).

Bu araştırmanın bulgularından farklı olarak, Hira (1987) Amerika Birleşik Devletleri'nde ailelerin yaşam düzeyinden (%86), borçları geri ödeyebilme durumundan (%87) ve para ile ilgili konuları tartışabilme isteğinden (%87) tatmin duyduklarını belirlemiştir. Ancak Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ailelerin tasarruf yapabilme düzeyi (%35) ve acil harcamaları karşılayabilme durumlarından (%34) duydukları tatmin bu araştırmada elde edilen sonuçlara benzer olarak düşük orandadır.

Çizelge 1. Bireylerin Finansal Yönetim Süreci ve Finansal Durumlarından Duydukları Tatmin (N: 273)

Finansal yönetim süreci ve finansal durumdan duyulan tatmin	Çok tatmin edici		Tatmin edici		Kararsızım		Tatmin edici değil		Hiç tatmin edici değil	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1.Para yönetimine ilişkin uygulamalar	28	10.3	85	31.1	48	17.5	3	1.1	109	39.9
2.Yaşam düzeyi	23	8.4	114	41.8	31	11.4	8	2.9	97	35.5
3.Tasarruf edebilme düzeyi	98	35.9	51	18.7	17	6.2	2	0.7	105	38.5
4.Borçsuz kalabilme yeteneği	63	23.1	87	31.9	24	8.8	18	6.6	81	29.7
5.Borçları geri ödeyebilme	16	5.9	115	42.1	35	12.8	39	14.3	68	24.9
6.Varlık düzeyi	59	21.6	63	23.1	23	8.4	1	0.4	127	46.5
7.Para ile ilgili konuları tartışabilme isteği	30	11.0	82	30.0	72	26.4	8	2.9	81	29.7
8.Acil harcamaları karşılayabilme yeteneği	23	8.4	112	41.0	32	11.7	12	4.4	94	34.4
9.Doğru finansal kararlar alabilme yeteneği	28	10.3	91	33.3	68	24.9	10	3.7	76	27.6
10.Uzun vadeli ekonomik amaçlara ulaşabilme	48	17.6	62	22.7	52	19.0	100	36.6	11	4.0

Çizelge 2. Finansal Yönetim Süreci ve Finansal Durumdan Duyulan Tatminin Cinsiyet ve Yaşa Göre t-Testi Sonuçları

Finansal yönetim süreci ve finansal durumdan duyulan tatmin	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	t	Yaş	N	\bar{X}	S	t
1.Para yönetimine ilişkin uygulamalar	Kadın	143	2.71	1.00	3.073	≤35	141	2.79	1.054	0.069
	Erkek	130	2.76	1.08		36≤	132	2.67	1.039	
2.Yaşam düzeyi	Kadın	143	3.02	1.06	3.144*	≤35	141	2.96	1.098	1.102
	Erkek	130	2.89	1.15		36≤	132	2.94	1.12	
3.Tasarruf edebilme düzeyi	Kadın	143	2.05	1.10	0.505	≤35	141	2.09	1.09	0.134
	Erkek	130	2.16	1.11		36≤	132	2.11	1.12	
4.Borçsuz kalabilme yeteneği	Kadın	143	2.73	1.32	0.033	≤35	141	2.61	1.36	1.599
	Erkek	130	2.66	1.29		36≤	132	2.78	1.24	
5.Borçları geri ödeyebilme	Kadın	143	3.44	1.16	0.092	≤35	141	3.37	1.18	0.166
	Erkek	130	3.25	1.15		36≤	132	3.31	1.15	
6.Varlık düzeyi	Kadın	143	2.36	1.06	0.005	≤35	141	2.26	1.08	0.158
	Erkek	130	2.33	1.07		36≤	132	2.43	1.05	
7.Para ile ilgili konuları tartışabilme isteği	Kadın	143	2.92	1.03	0.815	≤35	141	2.88	1.06	0.333
	Erkek	130	2.75	1.08		36≤	132	2.80	1.06	
8.Acil harcamaları karşılayabilme yeteneği	Kadın	143	3.13	1.10	0.683	≤35	141	3.10	1.14	0.299
	Erkek	130	2.85	1.13		36≤	132	2.86	1.10	
9.Doğru finansal kararlar alabilme yeteneği	Kadın	143	2.93	1.10	0.001	≤35	141	2.96	1.06	1.063
	Erkek	130	2.91	1.06		36≤	132	2.88	1.09	
10.Uzun vadeli ekonomik amaçlara ulaşabilme	Kadın	143	2.55	1.16	0.142	≤35	141	2.60	1.16	0.510
	Erkek	130	2.65	1.10		36≤	132	2.58	1.11	

Sd; 270

* p<0.05

3.2.2. Finansal davranışlar

Finansal davranışlara ilişkin olarak, bireylerin yarısından biraz fazlası uzun ve kısa vadeli finansal amaçlarını belirleyebilmekte(%55.3), alışveriş yaparken kredi olanaklarını ve finansal hizmetleri karşılaştırmakta(%53.8), finansal açıdan kontrol edilmesi gereken çok fazla konu olduğunu düşünmektedirler(%50.2). Bireylerin sabit olmayan harcamalar için ne kadar harcayacağını bilme(%46.2), ekonomik durumu kontrol edebilme (%45.4) ve bir bütçe ya da harcama planı izleme gibi(%45.4) finansal davranışları gerçekleştirme düzeyi birbirine yakındır. Bireylerin “harcamalarımı kaydetme sistemim iyidir”(%40.7), “ani alışverişler yaparım, doğru olduğunu düşündüğüm ürünleri satın alırım”(%38.8), “kredi kartı harcamalarını dengede tutarım”(%38.1) tutum cümlelerine kesinlikle katılma düzeyleri çok yüksek değildir. Bu nedenle bireylerin çoğunluğunun faturalarını zamanında ödeyemedikleri(%62.3), her ay kredi kartı harcamalarının tamamı için ödeme yapamadıkları(%60.4), hatta yaklaşık yarısının(%50.9) her ay kredi kartına minimumdan fazla ödeme için para ayıramadıkları anlaşılmaktadır. Diğer yandan bireylerin yaklaşık yarısı (% 50.9) tasarruf yapmanın sıkıcı olduğunu düşünmekte ve günlük yaşamayı tercih etmektedirler. Bir aydan daha fazla süre ile bütçelerinin dengesiz olduğu fikrine katılanların oranı %39.9’dur. Ayrıca acil ve beklenmeyen durumlar için para ayıranların(%36.3), ekonomik durumlarını değiştirmek için gerekli değişiklikleri yapabilenlerin(%35.2), aylık harcamalarını karşılayabilmek için yeterli paraya sahip olduğunu düşünenlerin(%35.2), uzun vadeli amaçlara ulaşabilmek için her hafta ya da her ay düzenli olarak tasarruf yapanların (%24.9,%37.0) oranı düşüktür. Bireylerin %34.1’i emeklilik dönemi için

para ayırma fikrine katılmakta, %25.6’sı ise bu konuda kararsız olduklarını belirtmektedirler (Çizelge 3).

Cinsiyet değişkenine göre, kadınların ekonomik durumlarını geliştirmek için gerekli değişiklikleri erkeklerle kıyasla daha çok gerçekleştirebildikleri ($p<0.05$), erkeklerin ise kadınlara kıyasla faturalarını zamanında ödeyebildikleri ($p<0.001$) belirlenmiştir.

Yaş değişkenine göre; 35 ve daha küçük yaş grubundaki bireylerin, 36 ve daha büyük yaş grubundaki bireylere oranla uzun vadeli amaçlara ulaşabilmek için her hafta ya da her ay düzenli olarak tasarruf yaptıkları ($p<0.05$), bir bütçe ya da harcama planı izledikleri($p<0.001$), kredi kartı harcamalarını dengede tutabildikleri ($p<0.05$), finansal açıdan kontrol edilmesi gereken çok fazla konu olduğunu düşündükleri ($p<0.05$) belirlenmiştir (Çizelge 4).

Çopur ve Şafak’ın (2003) yaptıkları araştırmada ailelerin %59.5’inin her zaman harcama planı yaptıkları, öğrenim düzeyi arttıkça harcama planı yaptığını belirtenlerin oranının azaldığı, ayrıca ailelerin ekonomik konularda bazen kayıt tuttıkları (%40.3) belirlenmiştir. Godwin ve Carroll (1986) ise eşlerin başarılı kaynak yönetimi için bütçe yaptıklarını, tasarruf için para ayırabildiklerini, bütçe yapmanın ve tasarruf etmenin önemine inandıklarını saptamışlardır. O’Neill, Bristow ve Brennan (1999) da bireylerin faturalarını zamanında ödeyebildiklerini (%65.7), harcama planı yaptıklarını(%49.0), finansal amaçlar oluşturabildiklerini (%47.4) belirlemişlerdir. Buna karşın aile ile ilgili harcamaları azaltmakta (%39.1) ve uzun vadeli amaçlar için para tasarrufu yapmakta (% 34.7) zorlandıkları da saptanmıştır.

Çizelge 3. Bireylerin Finansal Davranışları (N: 273)

Bireylerin finansal davranışları	Kesinlikle katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1. Ekonomik durumumu kontrol ettiğimi düşünüyorum.	124	45.4	56	20.5	12	4.4	29	10.6	52	19.0
2. Düzenli olarak tasarruf yapmak sıkıcıdır, günlük yaşamayı tercih ederim.	43	15.8	139	50.9	56	20.5	29	10.6	6	2.2
3. Uzun ve kısa vadeli finansal amaçlarım vardır (konut, otomobil sahibi olma, emeklilik vb.).	151	55.3	28	10.3	13	4.8	10	3.7	71	26.0
4. Uzun vadeli amaçlara ulaşabilmek için her hafta ya da her ay düzenli olarak tasarruf yaparım.	68	24.9	101	37.0	47	17.2	37	13.6	20	7.3
5. Aylık harcamalarımı karşılayabilmek için yeterli paraya sahibim.	96	35.2	80	29.3	39	14.3	33	12.1	25	9.2
6. Sabit olmayan harcamalar için ne kadar harçayabileceğimi bilirim.	126	46.2	45	16.5	14	5.1	61	22.3	27	9.9
7. Bir bütçe ya da harcama planı izlerim.	124	45.4	66	24.2	11	4.0	37	13.6	35	12.8
8. Bir aydan fazla süre ile bütçem dengesiz olabiliyor.	76	27.8	109	39.9	26	9.5	40	14.7	22	8.1
9. Harcamalarımı kaydetme sistemim iyidir.	111	40.7	68	24.9	19	7.0	42	15.4	33	12.1
10. Alışveriş yaparken kredi olanaklarını ve finansal hizmetleri karşılaştırırım.	147	53.8	36	13.2	12	4.4	22	8.1	56	20.5
11. Her ay kredi kartına minumumdan daha fazla ödeme yaparım.	86	31.5	20	7.3	19	7.0	9	3.3	139	50.9
12. Ekonomik durumumu geliştirmek için gerekli olan değişiklikleri yapabilirim.	96	35.2	72	26.4	11	4.0	30	11.0	103	37.7
13. Her ay kredi kartı harcamalarımın tamamını öderim.	56	20.5	19	7.0	23	8.4	10	3.7	165	60.4
14. Kredi kartı harcamalarımı dengede tutarım.	104	38.1	25	9.2	11	4.0	30	11.0	103	37.7
15. Faturalarımı zamanında öderim.	82	30.0	8	2.9	4	1.5	9	3.3	170	62.3
16. Ani alışverişler yaparım, doğru olduğunu düşündüğüm ürünü satın alırım.	106	38.8	53	19.4	20	7.3	37	13.6	57	20.9
17. Finansal açıdan kontrol edilmesi gereken çok fazla konu olduğunu düşünüyorum.	137	50.2	28	10.3	5	1.8	27	9.9	76	27.8
18. Acil ve beklenmeyen harcamalar için para ayırırım.	99	36.3	60	22.0	23	8.4	43	15.8	48	17.6
19. Emeklilik dönemi için para ayırırım.	48	17.6	93	34.1	70	25.6	41	15.0	21	7.7

Çizelge 4. Finansal Davranışların Cinsiyet ve Yaşa Göre t-Testi Sonuçları

Bireylerin finansal davranışları	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	t	Yaş	N	\bar{X}	S	t
1. Ekonomik durumumu kontrol ettiğimi düşünüyorum.	Kadın	143	3.52	1.10	0.441	≤35	141	3.57	1.16	0.031
	Erkek	130	3.58	1.17		36≤	132	3.52	1.12	
2. Düzenli olarak tasarruf yapmak sıkıcıdır, günlük yaşamayı tercih ederim.	Kadın	143	2.21	1.03	0.573	≤35	141	2.24	1.02	0.229
	Erkek	130	2.37	1.03		36≤	132	2.33	1.03	
3. Uzun ve kısa vadeli finansal amaçlarım vardır (konut, otomobil sahibi olma, emeklilik vb.).	Kadın	143	3.91	1.03	0.113	≤35	141	3.94	1.08	0.738
	Erkek	130	3.85	1.07		36≤	132	3.80	1.03	
4. Uzun vadeli amaçlara ulaşabilmek için her hafta ya da her ay düzenli olarak tasarruf yaparım.	Kadın	143	2.69	1.18	0.974	≤35	141	2.74	1.31	8.025*
	Erkek	130	2.68	1.27		36≤	132	2.61	1.13	
5. Aylık harcamalarımı karşılayabilmek için yeterli paraya sahibim.	Kadın	143	2.94	1.21	1.298	≤35	141	2.90	1.28	1.317
	Erkek	130	2.98	1.30		36≤	132	3.02	1.22	
6. Sabit olmayan harcamalar için ne kadar harcayabileceğimi bilirim.	Kadın	143	3.41	1.06	0.268	≤35	141	3.35	1.08	1.067
	Erkek	130	3.39	1.00		36≤	132	3.44	0.98	
7. Bir bütçe ya da harcama planı izlerim.	Kadın	143	3.46	1.12	0.482	≤35	141	3.25	1.20	15.324**
	Erkek	130	3.33	1.07		36≤	132	3.54	0.97	
8. Bir aydan fazla süre ile bütçem dengesiz olabiliyor.	Kadın	143	2.87	1.16	0.484	≤35	141	2.72	1.20	1.912
	Erkek	130	2.81	1.16		36≤	132	2.98	1.11	
9. Harcamalarımı kaydetme sistemim iyidir.	Kadın	143	3.39	1.12	1.299	≤35	141	3.22	1.21	2.289
	Erkek	130	3.12	1.19		36≤	132	3.30	1.10	
10. Alışveriş yaparken kredi olanaklarını ve finansal hizmetleri karşılaştırırım.	Kadın	143	3.75	1.08	0.412	≤35	141	3.70	1.12	2.389
	Erkek	130	3.70	1.04		36≤	132	3.76	1.00	
11. Her ay kredi kartına minimumdan daha fazla ödeme yaparım.	Kadın	143	4.08	1.25	1.539	≤35	141	4.14	1.21	0.017
	Erkek	130	4.15	1.15		36≤	132	4.10	1.20	
12. Ekonomik durumumu geliştirmek için gerekli olan değişiklikleri yapabilirim.	Kadın	143	3.23	1.15	3.116*	≤35	141	3.31	1.12	0.178
	Erkek	130	3.30	1.05		36≤	132	3.23	1.09	
13. Her ay kredi kartı harcamalarımın tamamını öderim.	Kadın	143	4.25	1.21	0.019	≤35	141	4.11	1.35	2.380
	Erkek	130	4.12	1.33		36≤	132	4.24	1.20	
14. Kredi kartı harcamalarımı dengede tutarım.	Kadın	143	4.04	1.12	0.488	≤35	141	3.84	1.18	6.518*
	Erkek	130	3.90	1.07		36≤	132	4.10	0.99	
15. Faturalarımı zamanında öderim.	Kadın	143	4.62	0.70	7.094**	≤35	141	4.46	0.89	1.926
	Erkek	130	4.34	0.91		36≤	132	4.52	0.73	
16. Ani alışverişler yaparım, doğru olduğunu düşündüğüm ürünü satın alırım.	Kadın	143	3.54	1.20	0.895	≤35	141	3.55	1.27	0.540
	Erkek	130	3.41	1.23		6≤	132	3.38	1.16	
17. Finansal açıdan kontrol edilmesi gereken çok fazla konu olduğunu düşünüyorum.	Kadın	143	4.06	0.92	2.473	≤35	141	3.89	1.03	3.400*
	Erkek	130	3.76	1.01		36≤	132	3.95	0.91	
18. Emeklilik dönemi için para ayırırım.	Kadın	143	2.53	1.24	0.113	≤35	141	2.31	1.26	0.001
	Erkek	130	2.43	1.26		36≤	132	2.65	1.23	

Sd: 270 * P< 0.05 ** p<0.01

3.2.3. Kredi yönetimi

Araştırma kapsamına alınan bireylerin yaklaşık tamamının kredi kartı bulunmaktadır(%98.2).Yalnızca beş kişi(%1.8) kredi kartı olmadığını belirtmiştir. Kredi kartı olan bireylerin % 42.1'inin iki, %31.5'inin ise bir kredi kartı olduğu belirlenmiştir. Bireylerin çoğunluğu(%72.5) aynı zamanda birden fazla kredi kartı kullanmanın rahat olmadığını düşünmektedirler. Bireylerin çoğunluğu (%84.2) kredi kartından yaptıkları harcamalar için zamanında düzenli olarak geri ödeme yapabildiklerini belirtmektedirler. Araştırma verilerinin toplandığı tarihte (Ocak-Kasım 2005) bireylerin çoğunluğunun otomobil(%85.7) ve konut (%88.6) kre-

disi ödemesi bulunmadığı saptanmıştır(Çizelge 5). Sangsutieree ve Lown (1994) Tayland'da bireylerin büyük çoğunluğunun (%88.7) aylık faturalarını kredi kartı ile ödediklerini, kredi kartını uygun olduğu ve taksit olanağı sağladığı için kullandıklarını, kredi kartı kullanımına ilişkin bilgilerinin orta düzeyde olduğunu bulmuşlardır. Hira (1987) ise ailelerin bir bölümünün otomobil kredisi (%42) ve kredi kartı ödemesi (% 33.0)olduğunu, nakit para olmadığına satın alma işleminin kolay olması nedeni ile kredi kartı kullanmayı tercih ettiklerini(%51.0),kredi kartını hem temel, hem de lüks ihtiyaçlarını karşılamak için kullandıklarını (%51.0) ve ailelerin kullandıkları ortalama kredi kartı sayısının üç olduğunu saptamıştır.

Çizelge 5. Bireylerin Kredi Yönetimine İlişkin Davranışları

Kredi yönetimi	Evet		Hayır	
	Sayı	%	Sayı	%
1. Kredi kartınız var mı?	268	98.2	5	1.8
2.Aynı zamanda bütün kredi kartlarını kullanmanın rahat olduğunu düşünüyor musunuz?	75	27.5	198	72.5
3.Kredi kartından yaptığınız harcamaların tamamını zamanında düzenli olarak geri ödeyebiliyor musunuz?	230	84.2	43	15.8
4. Şu anda otomobil kredisi ödemeniz var mı?	39	84.2	234	85.7
5. Şu anda konut kredisi ödemeniz var mı?	31	11.4	242	88.6

3.2.4.Risk yönetimi

Araştırma kapsamına alınan bireylerin risk yönetimi süreçleri incelendiğinde; büyük çoğunluğunun özel sağlık (%97.1) ve yaşam sigortasının (%85.0), çocuklarının özel sağlık (%95.2) ve yaşam sigortasının (%92.3), eşlerinin özel sağlık(%94.9) ve yaşam (%89.7) sigortasının olmadığı görülmektedir. Ülke koşullarında çalışan her bireyin SSK, bağkur ve

emekli sandığı gibi resmi risk güvencesi olduğu bilinmektedir. Bu nedenle bireylerin risk yönetimi için özel sağlık ya da yaşam sigortasına yeterince kaynak ayırmadıkları ya da buna tahsis edebilecekleri yeterli ekonomik kaynağa sahip olmadıkları düşünülebilir. Hira (1987)Amerika Birleşik Devletleri'nde ailelerin büyük çoğunluğunun otomobil, sağlık, yaşam ve konut sigortası olduğunu bulmuştur.

Çizelge 6. Bireylerin Risk Yönetimine İlişkin Davranışları

Risk yönetimi	Evet		Hayır	
	Sayı	%	Sayı	%
1. Genel sağlık sigortanız var mı?	8	2.9	265	97.1
2. Özel yaşam sigortanız var mı?	41	15.0	232	85.0
3. Eşinizin özel yaşam sigortası var mı?	28	10.3	24.5	89.7
4. Çocuk/ çocuklarınızın özel yaşam sigortası var mı?	14	5.1	259	94.9
5.Çocuk/ çocuklarınızın özel yaşam sigortası var mı?	21	7.7	252	92.3
6.Çocuk/ çocuklarınızın özel sağlık sigortası var mı?	13	4.8	260	95.2

3.3.Öz-saygı

Öz-saygı, bireyin kendine, yaptıklarına ve yapabileceklerine inanmasıdır. Bireyin kendisi hakkında neler duyumsadığı ve iyi yapabildiği şeylerin olduğunu bilmesidir. Öz-saygı, bireyin güvenli bir gruba (aile) ait olduğunu bilmesi ve geleceğe güven duymasındır (Watkins 1988). Öz-saygı bireylerin inanç, davranış ve tutumları açısından belirleyici bir güç olabilir. Bu nedenle bireyin kendisine ilişkin algıları finansal tercihleri ve davranışlarını da ortaya koymaktadır. Günümüze değin yapılan bazı araştırmalarda (Beek 1988, Hira ve Mugenda 1999) öz-saygı ile finansal davranışlar ve tutumlar, para yönetimine ilişkin uygulamalar arasındaki ilişki irdelenmeye çalışılmıştır. Bu araştırmada da finansal yönetim süreci ve finansal durumdan duyulan tatmin, finansal davranışlar ile öz-saygı arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek için bireylerin öz-saygı düzeylerinin incelenmesine ihtiyaç duyulmuştur.

Araştırma kapsamına alınan bireylerin %60.4'ü birçok iyi özellikleri olduğunu düşünmekte, ancak %59.0'u "birey olarak değerli olduğumu hissediyorum, en azından diğerleri ile eşit düzeydeyim" fikrine kesinlik-

le katılmamaktadırlar. "Bazı şeyleri yapabilme yeteneğine çoğu insan kadar sahibim" fikrine bireylerin yarısından fazlası(%53.8) kesinlikle katılmamakta, %40.3'ü ise kesinlikle katılmamaktadırlar. Bireylerin yaklaşık yarısının "genellikle başarısız bir birey olduğumu hissetme eğilimindeyim(-)" fikrine kesinlikle katılmadıkları, buna karşın %33.7'sinin kesinlikle katılıyorum yanıtını verdikleri belirlenmiştir. Bireylerin yarısına yakını(%50.2) "zaman zaman yararsız olduğumu düşünüyorum(-)" fikrine kesinlikle katılmamakta, %47.6'sı genel olarak kendilerinden memnun olduklarını belirtmektedirler. "Kendim hakkında olumlu tutumlara sahibim" fikrine kesinlikle katılan ve kesinlikle katılmayanların oranı yaklaşık aynıdır(%45.4,%45.1). "Kendime daha fazla saygım olsaydı(-)" fikrine bireylerin %45.4'ü kesinlikle katılmamaktadırlar. "Zaman zaman hiç mükemmel olmadığımı düşünüyorum (-)" fikrine bireylerin %38.8'inin kesinlikle katılmadıkları, %28.9'unun ise kesinlikle katıldıkları belirlenmiştir. "Kendimle gurur duyacak çok fazla şeyim olduğumu düşünmüyorum(-)" fikrine ise kesinlikle katılanlar %29.3, kesinlikle katılmayanlar %34.4 oranındadır (Çizelge 7).

Çizelge 7. Bireylerin Öz-Saygılarına İlişkin Algıları

Öz-saygı	Kesinlikle katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1. Birey olarak değerli olduğumu hissediyorum, en azından diğerleri ile eşit düzeydeyim.	77	28.2	16	5.9	2	0.70	17	6.2	161	59.0
2. Birçok iyi özelliklerim olduğumu düşünüyorum.	165	60.4	96	35.2	-	-	12	4.4	-	-
3. Genellikle başarısız bir birey olduğumu hissetme eğilimindeyim. (-)	92	33.7	14	5.1	5	1.8	23	8.4	193	50.9
4. Bazı şeyleri yapabilme yeteneğine diğer insanlar kadar sahibim.	110	40.3	5	1.8	5	1.8	6	2.2	147	53.8
5. Kendimle gurur duyacak çok fazla şeyim olduğumu düşünmüyorum. (-)	80	29.3	39	14.3	43	15.8	17	6.2	94	34.4
6. Kendim hakkında olumlu tutumlara sahibim.	124	45.4	6	2.2	3	1.1	17	6.2	123	45.1
7. Genel olarak kendimden memnunum.	130	47.6	12	4.4	1	0.4	19	7.0	111	40.7
8. Kendime daha fazla saygım olsaydı.(-)	80	29.3	30	11.0	10	3.7	29	10.6	124	45.4
9. Zaman zaman yararsız olduğumu düşünüyorum. (-)	75	27.5	35	12.8	7	2.6	19	7.0	137	50.2
10. Zaman zaman hiç mükemmel olmadığımı düşünüyorum. (-)	79	28.9	41	15.0	14	5.1	33	12.1	106	38.8

Cinsiyet değişkenine göre, kadınların birey olarak değerli olduğunu hissetme ($p<0.01$), birçok iyi özellikleri olduğunu düşünme ($p<0.01$) ve kendine saygı duyma ($p<0.01$) konularında erkeklere kıyasla daha yüksek puanlara sahip oldukları, bunun da istatistiksel açıdan anlamlı olduğu bulunmuştur.

Yaş değişkenine göre, 35 ve daha küçük yaş grubunda olanların, birey olarak değerli olduğunu hissetme ($p<0.05$), bazı şeyleri yapabilme yeteneğine sahip olma ($p<0.05$) konularında 36 ve daha büyük yaş grubundaki bireylere kıyasla daha yüksek puana sahip oldukları saptanmıştır. 36 ve daha büyük yaş grubunda olanlar ise başarılı bir birey olduğunu hisset-

me ($p<0.01$), kendine saygı duyma ($p<0.01$), yararlı bir birey olduğunu düşünme ($p<0.01$), mükemmel olduğunu düşünme ($p<0.01$) gibi konularda daha yüksek puana sahiptirler. Ortalamalar arasındaki bu farklılık istatistiksel açıdan da anlamlı bulunmuştur (Çizelge 8).

3.4. Finansal yönetim süreci ve finansal durumdan duyulan tatmin, finansal davranışlar ile öz-saygı arasındaki ilişki

Bu bölümde finansal yönetim süreci ve finansal durumdan duyulan tatmin, finansal davranışlar ile öz-saygı arasındaki ilişkinin belirlenmesi için pearson korelasyon analizi sonuçları yorumlanmıştır.

Çizelge 8. Öz-saygıya İlişkin Algıların Cinsiyet ve Yaş Göre t-Testi Sonuçları

Öz-saygı	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	t	Yaş	N	\bar{X}	S	t
1. Birey olarak değerli olduğumu hissediyorum, en azından diğerleri ile eşit düzeydeyim.	Kadın	143	4.56	0.73	12.348**	≤35	141	4.47	0.78	6.495*
	Erkek	130	4.20	1.02		36≤	132	4.30	1.00	
2. Birçok iyi özelliklerim olduğunu düşünüyorum.	Kadın	143	4.11	1.35	13.567**	≤35	141	3.91	1.41	1.361
	Erkek	130	3.57	1.45		36≤	132	3.80	1.44	
3. Genellikle başarısız bir birey olduğumu hissetme eğilimindeyim. (-)	Kadın	143	4.35	0.86	1.976	≤35	141	4.18	1.07	8.056**
	Erkek	130	4.17	1.02		36≤	132	4.36	0.77	
4. Bazı şeyleri yapabilme yeteneğine diğer insanlar kadar sahibim.	Kadın	143	4.52	0.72	1.346	≤35	141	4.53	0.65	4.008*
	Erkek	130	4.32	0.84		36≤	132	4.31	0.90	
5. Kendimle gurur duyacak çok fazla şeyim olduğunu düşünmüyorum. (-)	Kadın	143	3.73	1.50	0.091	≤35	141	3.45	1.45	0.045
	Erkek	130	3.32	1.40		36≤	132	3.60	1.50	
6. Kendim hakkında olumlu tutumlara sahibim.	Kadın	143	4.41	0.83	0.008	≤35	141	4.32	0.76	0.072
	Erkek	130	4.20	0.71		36≤	132	4.30	0.79	
7. Genel olarak kendimden memnunum.	Kadın	143	4.38	0.69	0.02	≤35	141	4.26	0.76	0.072
	Erkek	130	4.08	0.86		36≤	132	4.22	0.82	
8. Kendime daha fazla saygım olsaydı. (-)	Kadın	143	4.27	0.95	16.467**	≤35	141	3.00	1.29	15.760**
	Erkek	130	3.75	1.28		36≤	132	4.14	0.97	
9. Zaman zaman yararsız olduğumu düşünüyorum. (-)	Kadın	143	4.22	1.11	0.236	≤35	141	3.95	1.22	3.695*
	Erkek	130	3.97	1.17		36≤	132	3.98	1.18	
10. Zaman zaman hiç mükemmel olmadığımı düşünüyorum. (-)	Kadın	143	3.93	1.23	1.019	≤35	141	3.66	1.28	4.978*
	Erkek	130	3.70	1.24		36≤	132	3.98	1.18	

Sd: 270

* $P < 0.05$

** $p < 0.01$

Bireylerin öz-saygı düzeyleri yükseldikçe, finansal yönetim süreci ve finansal durumdan duydukları tatminin arttığı ($p<0.001$), finansal yönetime ilişkin daha

olumlu davranışları benimsedikleri ($p<0.001$) istatistiksel analiz sonuçları ile belirlenmiştir. Bu bulgu; kişisel gelişim kapsamında değerlendirilen ve çocuk-

luktan başlayarak aile ve yakın çevrenin etkisi ile kazanılan öz-saygının finansal yönetim süreci, finansal durumdan duyulan tatmin ve finansal davranışlar üzerinde etkili olduğunu açıklamaktadır (Çizelge 9).

Hira ve Mugenda (1999) bu araştırmanın bulgularına benzer olarak, öz-saygı düzeyi yüksek olan bireylerin finansal durumlarından daha çok tatmin duyduklarını, gelecekteki finansal durumları açısından iyimser olduklarını belirlemişlerdir. Beek (1988) para ile öz-saygı arasındaki ilişkiyi belirlemek amacı ile yaptığı çalışmada, paranın bireyler için güç, başarı, saygı ve refah anlamına geldiğini ve parayı kendilerini geliştiren, varlıklarını artıran bir araç olarak gördüklerini bulmuştur.

Çizelge 9. Finansal Yönetim Süreci ve Finansal Durumdan Duyulan Tatmin, Finansal Davranışlar ile Öz-saygı Arasındaki İlişki

Çizelge 9. Finansal Yönetim Süreci ve Finansal Durumdan Duyulan Tatmin, Finansal Davranışlar ile Öz-saygı Arasındaki İlişki

Öz-saygı	Finansal yönetim süreci ve finansal durumdan duyulan tatmin	finansal davranışlar
Öz-saygı	0.285**	0.322**
P	0.000	0.000
N	273	273

** P <0.001

Sonuç ve öneriler

Bireylerin finansal yönetim süreci ve finansal durumdan duydukları tatmin, finansal davranışlar, kredi ve risk yönetimi süreçleri ile öz-saygı düzeylerini belirlemek; finansal yönetim süreci ve finansal durumdan duyulan tatmin, finansal davranışlar ile öz-saygı arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek amacı ile planlanan ve yürütülen bu çalışmada; finansal yönetim süreci ve finansal durumdan duyulan tatmin ile finansal davranışlara ilişkin birçok konuda değerlendirmelerin cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Bireylerin öz-saygı düzeyleri yükseldikçe, finansal yönetim süreci ve finansal durumdan duydukları tatminin arttığı, finansal yönetime ilişkin daha olumlu davranışları benimsedikleri belirlenmiştir.

Öz-saygı düzeyinin finansal yönetime ilişkin uygulamaları etkilediği açıktır. Öz-saygının geliştirildiği ve finansal davranışların benimsendiği en önemli yer ailedir. Finansal yönetime ilişkin uygulamalar aile ortamında bireye kazandırılır ve nesilden nesile aktarılan öğrenilmiş davranışlar olarak süregelir. Çocuklukta ya da gençlik döneminde öğrenilmiş bu davranışlar, gelecekte tasarruf ve yatırım, kredi, risk ve para yönetimi gibi finansal davranışları şekillendirmektedir. Bu nedenle anne ve babaların bireylerin kendi becerilerini geliştirebilecekleri, yetenekleri, kaynaklarını en iyi şekilde kullanabilecekleri ve açık iletişimin sağlanabildiği bir aile ortamı oluşturmaları gereklidir.

Bu açıdan anne babaların bilinç ve bilgi düzeylerini arttırabilecek uygulanabilir eğitim programlarının düzenlenmesi hem anne babaların kendileri hem de çocukları için yararlı olabilir.

Kaynaklar

- 1.Beek,R.W. 1988.Processing and extended self.Journal of Consumer Research.15:139-162.
- 2.Çopur,Z., Şafak, Ş. 2003. Ailede gelirin kullanımına ilişkin karşılaşılan problemlerin İncelenmesi.Aile ve Toplum.5(2):7-13.
- 3.Davis,E.P.,Schumm, W.R. 1987.Savings behaviour and satisfaction with savings:Acomparision of low-and high income groups.Home Economics Research Journal.15(4):247-387.
- 4.Godwin, D.D., Carroll,D.D.1986.Financial management and behaviour of husband and wives. Journal of Consumer Studies and Home Economics.10(1):77-96.
- 5.Gönen E.,Özgen Ö.2001.Aile Ekonomisi.Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayın No:1517.Ankara.
- 6.Hira,K.T.1987 Satisfaction with Money management:Practices among dual-earner households.Journal of Home Economics.Summer.
- 7.Hira, K.T. 1997.Financial attitudes, beliefs and behaviours:differences by age.Journal of Consumer Studies and Home Economics.21:271-290.
- 8.Hira, K.T.,Mugenda O.M. 1999.The relationship between self-worth and financial beliefs, behaviour, and satisfaction.Journal of Family and Consumer Sciences.91(4):76-82.

9. Makela, C., Punjvat, T., Olson, G. 1993. Consumers' credit cards and international students. *Journal of Consumer Studies and Home Economics*. 17:173-186.
10. Morgan, J.N., Duncan, G.J. 1980. *The Economics of Personal Choice*. John Wiley & Sons, Canada.
11. Moven, J.C. 1987. *Consumer Behaviour*. Mac Millian Pub. Comp. New York.
12. O'Neill, B., Bristow, B., Brennan, P. 1999. Changing financial behaviour: Implications for family and consumer sciences professionals. *Journal of Family and Consumer Sciences*. 91(4):43-48.
13. O'Neill, B. 2002. Twelve key components of financial wellness. *Family and Consumer Sciences*. 94(4):53-58.
14. Rosenberg, M. 1965. *Society and the Adolescent Self-Image*. Princeton, New Jersey University Press.
15. Sangsutsiseree, W., Lown J.M. 1994. Credit card use and knowledge in Thailand. *Journal of Consumer Studies and Home Economics*. 18:355-365.
16. Watkins, D. 1988. Components of self-esteem of children from deprived cross-cultural background. *Social Behaviour and Personality*. 16(1):31-34.